

Ik ben jou

Liesbeth
van Heijnsbergen

niet

Perspectieven op
een verdwenen zelf

Ik ben jou

Perspectieven op
een verdwenen zelf

Liesbeth van Heijnsbergen

Copyright
©2026 Liesbeth van Heijnsbergen
Uitgeverij Lente
www.uitgeverijlente.nl

ISBN: 9 789492 783516
ISBN e-book: 9 789492 783561
NUR: 301

Auteurscoaching en uitgeefcoördinatie: Ineke Hogema
Vormgeving en opmaak binnenwerk: Roel Veldhuyzen
Beeld frontcover: Hannah van den Elzen
Foto auteur: Liesbeth Paardekooper
Alle rechten voorbehouden

Dit werk is een combinatie van autobiografische feiten en literaire fictie. De dialogen en sommige verhaallijnen zijn ontsproten aan de verbeelding of interpretatie van de auteur om vorm te geven aan de perspectieven in dit boek. Namen van bestaande personen zijn om privacyredenen veranderd.

De inhoud van dit boek is beschermd door het auteursrecht. Overnemen, kopiëren of verspreiden is alleen toegestaan met voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur, tenzij het een in de Auteurswet genoemde uitzondering betreft.

Inhoud

Voor het verhaal	11
------------------	----

Ik ben geen ik

Ik ben Ruggengraat	21
Ik ben Televisie	29
Ik ben Levensscript	37
Ik ben God	43
Ik ben Symbiose	49
Ik ben Boerderij	59

Wij zijn geen wij

Ik ben Olifant	71
Ik ben Emigratie	77
Ik ben Matje	89
Wij zijn Ogen	97
Ik ben Schuld	105

Ik ben jou niet

Ik ben Trekharmonica	117
Ik ben Ik	123
Ik ben El	133
Na het verhaal	145
Woorden van dank	151

Voor het verhaal

Weer datzelfde nummer. Ze belt me iedere dag, en vandaag al voor de tweede keer. Het oplichtende nummer steekt onder mijn huid.

Ik neem niet op. Ik bel haar wel op een ander moment terug.

Ik heb haar ingesproken bericht op maandag afgeluisterd en haar naam en nummer opgeslagen.

Het is bijna kerstvakantie en ik neem nu niemand meer aan. In januari staan de eerste weken volgepland met afspraken. Had ik toch maar op mijn website gezet dat ik een aanmeld-stop heb.

Ik sluit de deur na mijn laatste afspraak van dit jaar en noteer de sessies van afgelopen week. Het is vrijdagmiddag 16.16 uur.

Ik hoor de deurbel. Het zal het kerstpakje voor mijn dochter zijn. Terwijl ik de zware rode deur open, steek ik mijn ontvangende hand naar buiten.

Daar staat ze.

‘Ik verwacht een pakje,’ zeg ik verontschuldigend terwijl ik mijn hand laat zakken.

‘Ik ben op zoek naar hulp,’ zegt ze.

Ik kijk haar verbaasd aan.

‘Ja, u zult wel denken: wie is dit mens. Ik probeer u al de hele week te pakken te krijgen.’

Mijn middenrif trekt samen. Dit is ze.

Ik voel me plots vreselijk schuldig dat ik haar niet eerder te woord stond.

‘Ik heb een drukke week achter de rug. Het zijn de laatste dagen voor de vakantie en ik ben er nog niet aan toegekomen u terug te bellen, maar ik heb nu wel een momentje. Wilt u even binnenkomen?’ zeg ik.

‘Als u tijd voor me hebt, heel graag. Ik heb over u gehoord en het blijft maar door mijn hoofd gaan dat ik u gesproken wil hebben voordat het nieuwe jaar begint. Want ik denk echt dat ik bij u moet zijn,’ zegt ze.

Ik ga haar voor, twee trappen naar boven, terwijl ik bedenken wat een dappere vrouw dit is. Ze geeft niet zomaar op.

Mevrouw Elisabeth Franssen. Ze draagt een zachte witte wollen trui en een roze bril. Ze is van mijn leeftijd.

Met een hete kop thee in onze handen raken we in gesprek. In een paar zinnen vertelt ze dat ze als gevolg van haar ongelukkige jeugd al vele jaren op zoek is naar zichzelf.

‘Ik lijd aan ernstige zelfloosheid,’ zegt ze.

Ik schrik op van haar woorden. Mijn hart stuitert in mijn borst.

Zelfloosheid, dat is een goede bekende van mij. Ik denk direct aan mijn moeder, huilend in haar stoel, zoals ze steeds terugkeert in mijn dromen. Haar zelf leek wel verdwenen, alsof ze er niet echt was.

Er steekt iets onder mijn maag terwijl ik Elisabeth bemoeigend een vriendelijk knikje geef.

‘Het zou fijn zijn als u me kunt helpen het verhaal over mijn jeugd helder te krijgen. U bent toch ook kindervertherapeut en u schrijft helende verhalen voor kinderen. Kunt u voor mij niet een verhaal schrijven?’ vraagt Elisabeth

‘Ik schrijf weleens helpende verhalen voor kinderen. En u bent natuurlijk ook ooit kind geweest. Maar waarom schrijft u het eigenlijk niet zelf?’ zeg ik. ‘Dan is het uw eigen zelfhulpboek.’

‘Ik geloof niet dat ik dat kan. Voor mij is alles nog zo vaag,’ zegt Elisabeth.

Haar lege blik blijft hangen op een doffe plek in de vloer.

Aan haar rechterhand zie ik plots de gouden ring met een steen van bloedkoraal. Dit kan niet waar zijn. Het is precies de ring van mijn moeder.

Mijn linkerhand wrijft over de ringvinger van mijn rechterhand. Geen ring. Ik heb hem in het gouden doosje liggen, toch?

Mijn voorhoofd trekt samen van de verwarring. Het duizelt me.

‘Zo vaag, zegt u?’ zeg ik, terwijl ik mezelf probeer te herpakken.

‘Ja, het is alsof ik er zelf niet echt bij ben.’

Ik ben Televisie

Schuin aan de overkant zendt radio gloeiende signalen van frustratie naar me uit. Zijn lampen weerkaatsen het feloranje licht op mijn beeldbuis. Het is niet de eerste keer dat hij via zijn kanaal onvrede uitzendt.

‘Sorry radio, het spijt me echt dat ik hier ben. Ik wil heus niet alle aandacht naar me toe trekken,’ zeg ik.

‘Zelfs als jij geen zendtijd hebt, zie ik alle ogen op je gericht, de kinderen blijven uren naar je testbeeld staren. Ze vinden het veel boeiender naar jou te kijken dan naar mij te luisteren. Ik word sinds jouw komst niet meer aangeraakt,’ zegt radio.

‘Radio, ik zou willen dat het anders was. Kun je niet een prettig lied voor me uitzenden, zodat ik wat tot rust kan komen?’ zeg ik.

‘Was het maar zo makkelijk. Ik wil dat je stopt met uitzenden. Ik verlang naar vroeger, naar de tijd zonder jou. Ik snap Nicolaas wel, die ziet jou echt niet zitten. Al die overdreven aandacht voor een nieuwigheidje als jij bent. Weg is de gezelligheid in dit huis, spelletjes doen, muziek maken of samen naar mijn uitzendingen luisteren. Wat vader wellicht voorziet, is dat de antennes op de daken de nieuw aanbeden kruisen zullen worden. Ze zullen Gods kruisen in de huizen vervangen. Let op mijn woorden. Geef ons heden ons dagelijks tv-programma!’ zegt radio op hoge toon.

Een rode gloed van schaamte trekt over de binnenkant van mijn beeldbuis. Ik zou willen oplossen in de ether, samen met mijn antenne zou ik willen verdwijnen in de donkere lucht boven deze boerderij.

Diep in mijn elektronische circuit voel ik een stil verlangen terug te keren naar de winkel waar ik vandaan kom. Ik mis mijn soortgenoten. Onze saamhorigheid en eenkennigheid. Ik denk aan hoe de ogen in de plaatselijke witgoedwinkel naar ons keken. Dwalend en zoekend over ons allemaal.

Maar niemand kwam dichtbij.

Hier in dit huis zijn alle ogen steeds op mij gericht. De kinderen drukken hun neuzen tegen mijn bolle toet. Ik voel me overvraagd en overspannen. Het is de 59ste dag dat ik hier ben. Sindsdien is er geen dag zonder mijn uitzendingen geweest. Mijn temperatuur is koortsachtig hoog.

De slechtste films spelen zich niet in mij, maar voor mij af. Ik wil mijn beeldbuis van de mensen afwenden, maar het lukt me niet.

Nicolaas kocht mij een paar maanden geleden voor 347 gulden en 50 cent. Ik ben een Philips zwart-witmodel 19TX391A/05. Hij heeft me nog een tijdlang verstopt gehouden in een kartonnen doos achter in de koude stal.

Voor de afleiding concentreerde ik me daar op het geluid van vallende stront, herkauwende koeien, tikkende klompen, het kreunen van de vacuümpomp die de melk uit de koeien- uier zuigt en op de gillende kinderen in de stal. Geluiden die ik stap voor stap tot beelden in mijn beeldbrein wist om te vormen. Zo leerde ik mijn nieuwe thuis kennen.

Niemand die me zag.

Tot ik in de nacht van 5 op 6 december 1967 bij de schoorsteen in de huiskamer werd gezet. Vroeg in de ochtend, om 6.26 uur, werd ik met veel gejuich uit de doos getild.

Ik heb een akelig gevoel over mijn aankoop. Ik voel me geliefd bij de kinderen en de moeder. Vader Nicolaas kocht mij wel, maar hij ziet me niet graag. Net als de radio heeft hij een hekel aan verandering.

Toch heeft hij me zelf gekocht.

De drie kinderen die niet willen luisteren, heeft hij zelf gemaakt. De vierde is op komst. Hoeveel veranderingen waar hij niet achter staat, gaat hij nog aan?

Radio vertelde me dat de kinderen tot die zesde dag in december op een boerderij verderop in de straat televisie- keken. Zoals alle kinderen wilden ook zij een eigen televisie. Ze bleven erom zeuren.

Via mijn voelsprieten op het dak zend ik vanmiddag *Paulus de Boskabouter* uit. Ik kijk recht in de ogen van de driejarige El en haar zusje Rosalie. Met gespannen blikken wiebelen ze

Ik ben Boerderij

Haar smalle rug leunt tegen mijn voorgevel, rechts van de voordeur. Het gele dunne windjack bolt op in de wind, haar handen verkramp tot vuisten diep in de zakken.

Schouderbladen glijden over mijn donkere oude bakstenen naar beneden. Ze zit. Haar armen om haar gebogen knieën. Mijn ruiten beslaan, ze is er weer. Haar vader Nicolaas neemt niet de moeite mij nog te bezoeken.

‘Ik mis je huis. Je ruikt niet meer hetzelfde. Waar zijn onze koeien? Hoe moet het nou met jou? Wie komen er in je wonen? Wie haalt de aardappelen uit je grond en de kolen uit het schuurtje? Wie zorgt dat de kachel in je brandt, huis? Het is koud vandaag,’ zegt El.

Ik wil haar binnenlaten, maar mijn deuren zitten potdicht. Wie de sleutels heeft, ik weet het niet. Ik wil haar zien

huppelen en horen zingen in mij. Ik zou haar willen wiegen op de schommel aan mijn dikke balken op de stal.

Het is een van die eerste frisse dagen van deze herfst. De eikels liggen ongebruikt onder de boom. Niemand nam de tijd ze bijeen te rapen. Ik voel me leeg en verlaten. Ik wil om me heen grijpen, maar er valt niets meer te grijpen. Ik heb alleen nog de aarde om mij heen, maar niemand die hem bewerkt. Ze hebben alles meegenomen.

De meeste mensen weten niet dat huizen kunnen sterven als hun bewoners hen verlaten. Het stof dat door het riet naar beneden dwarrelt, is alles wat er in mij beweegt.

Een jaar geleden hoorde ik ze over de nieuwe plekken vertellen. Ze spraken over mijn uitbreiding.

‘Zo klein blijven boeren, dat kan niet langer in deze tijd.’

Hoe beledigend voor mij.

Ik ben een trots gemengd bedrijf met een mooi stuk akkerland, een thuis voor mijn koeien op de deel, mijn varkens in de stal, mijn paard in de wei, mijn hond in zijn hok en mijn gezin in het voorhuis.

Ik ben niet klein.

Het moest groter, veel groter. Iedereen sprak erover in de familie. Ze hielden maar niet op over grootschalige veehouderij en de nieuwe wet op de ruilverkaveling.

Het maakte mij kansloos.

El strekt haar benen. Zuchtend zakt ze onderuit. Haar achterhoofd raakt de donkere bakstenen onder mijn raamkozijn.

‘Ik mis je huis. Alles is veranderd. Maar hier is nog wel het gras en de bomen.

Jij bent er.

En de put.

Bij het nieuwe huis is de grond pikzwart, er groeit niks. Echt alles is anders nu. Mama heeft kort haar met krullen. Ik mis haar lange rechte haar. Hoe kan ik nu dicht bij haar zijn? Ze is zo anders. Er groeit een kind in haar, ze is dik en de hele dag druk met het nieuwe huis. Alles moet glimmen, zoals die stomme nieuwe badkamer. Het bad is zo glad dat ik de rand moet vasthouden, ik verdrink erin. Hier in jou, samen in een teil voor de brandende kachel, dat wil ik. Nu hebben we een douche, het water spuit alle kanten op. Ik schrik ervan, ik wil het niet. Ik vind het nieuwe huis stom,' zegt El. Ze zucht.

El, als ik zou kunnen, dan zou ik je nu naar binnen trekken. Ik snak naar een koe, naar jou, naar jullie. Ik mis mijn boer, jouw vader.

Ik kan niet zonder mijn bestemming. Ik ben nu al 110 jaar een boerderij. Ik mag hier blijven staan als boerderij, maar ik mag beslist niet groeien vanwege de recreanten uit de stad. Te veel stank wordt er gezegd.

Nicolaas is nog maar een baby als zijn vader, Gerardus, met paard en huifkar heen en weer rijdt om zijn vrouw, zijn acht kinderen, twee varkens, negen kippen en de dikke zwarte kat te verhuizen. Ik zie nog voor me hoe ze die dag hier het zanderige erf op rijden.

Het is 1930, ik ben zeventig jaar oud en toe aan een opknapbeurt. De dood van de drie vrijgezelle broers is als troebel water in mijn stenen bevroren. Het riet aan mijn voorhoofdkant laat los. De drie gebroeders sterven kort na

Wegkijken met mijn ene bol en tralalaa uitzenden met de andere bol.

Dat lijkt me erg vermoeiend.

Wij kijken liever recht vooruit.

Ik ben Schuld

Hij probeert van me af te komen.

Ik ben Schuld.

Zijn schuld.

‘Moeten we nou alweer zwemmen?’

El blijft zitten waar ze zit. Haar bikini is net opgedroogd. Haar vader huppelt enthousiast naar de waterkant. Als ze haar boek opent, ziet ze haar gezinsleden opnieuw onder de waterspiegel zakken.

Haar broer in de rubberboot roeit met daarin het jongste kind, behangen met plastic bandjes. Nooit zonder de boot naar de overkant van de plas. Stel dat iemand kramp krijgt.

Als een heuse reddingsboot wordt het opgeblazen plastic gevaarte iedere uitstap naar de plas op de Opel Kadett

gehesen. Vier kinderen proppen samen op de achterbank, de jongste wordt tussen moeders benen geklemd.

Als vader niet naar de plas rijdt met zijn kroost, dan is hij iedere dag van het zwemseizoen in het gemeentelijke openluchtzwembad. Zodra ze kunnen lopen moeten ze leren zwemmen als waterratten. Vader zwemt alle zwemvierdaagsen en zelfverzonnen marathons tot het chloor hun huid verbleekt als verschrompelde geitenkaas.

Hij doet dit allemaal om van mij, Schuld, af te komen.

Maar het lukt hem niet.

Ik zit op het dak in de opblaasboot of ik draai me vast in de badstoffen handdoeken.

El voelt dat ik er ben. Ze vindt het zwemmen steeds minder leuk, het voelt als moeten. Ze kan het toch al? Ze heeft geen zin meer in die nattigheid die onder in de zwemtassen drijft. Het is alsof ze me ruikt. Als El de chloorlucht opsnuift voelt ze mij kriebelen binnen in haar. Ze vraagt zich af of ze het kan maken niet langer mee te gaan.

Ze worstelt met haar schuldgevoel, ze ademt me in.

Vader probeert mij af te lossen.

Dat is op verschillende eenvoudige manieren mogelijk, zoals maandelijks de hypotheek betalen. Hoewel ook dat niet voor iedereen zo eenvoudig is.

Vader heeft daarentegen zijn bankzaken goed voor elkaar. Zijn schulden heeft hij als geen ander zo vroeg afgelost.

‘Zorg dat je geen schulden maakt! Spaar je centen,’ leert hij zijn kinderen.

Wanneer de kleine El ontdekt dat ze 'iemand' is raakt ze zichzelf direct weer kwijt. Want hoe kun je iemand zijn als niemand je echt ziet? Wat gebeurt er in het brein van een vierjarig meisje dat klemzit tussen haar ouders? En welk besluit neemt ze over zichzelf wanneer haar liefhebbende vader plotseling ook een bron van gevaar blijkt?

Voor de volwassen Elisabeth is dat vroege zelfverlies geen verleden tijd, maar een pijnlijke realiteit. Ze zoekt hulp bij een therapeut om door de nevels van haar jeugd heen te breken en het meisje dat ze ooit was terug te vinden. Samen beginnen ze aan een buitengewoon 'géén zelf hulpboek', waarin El's geschiedenis wordt ontrafeld via een reeks onverwachte perspectieven.

Niet alleen Televisie of God nemen het woord, naast begrippen als Schuld en Symbiose, maar ook de stille eeuwenoude Boerderij die generaties heeft zien komen en gaan. Elk perspectief werpt een ander licht op haar familiegeschiedenis en onthult langzaam hoe een kind kan verdwijnen in wat haar is overkomen.

***Ik ben jou* is een indringende literaire zoektocht naar een verloren zelf. Een getuigenis over trauma, identiteit en de moed om jezelf te bevrijden.**

